

تبیین چارچوب نظری سلامت زنان و عوامل مؤثر بر آن در ایران

مجری: دکتر بتول احمدی

گروه: سلامت زنان

سال شروع: ۱۳۹۰

سال پایان: ۱۳۹۲

چکیده

مقدمه

سلامت زنان به‌عنوان نیمی از جمعیت و به دلیل نقش اساسی آن‌ها در تأمین، حفظ و ارتقاء سلامت سایر اعضای خانواده از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. به‌عبارت‌دیگر تأمین سلامت زنان تأثیر به‌سزایی در ارائه خدمات مراقبت سلامت در بخش رسمی و غیررسمی داشته و درنهایت باعث ارتقاء سلامت کل جامعه می‌شود. سلامت زنان شامل سلامت جسمی، روانی، اجتماعی، فرهنگی و معنوی آن‌ها بوده و تحت تأثیر عوامل اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و بیولوژیک قرار دارد. این تعریف سلامت زنان چارچوب مفهومی برای رویکردی مؤثر و مرتبط برای پیشگیری از بیماری و ارتقای سلامت زنان ارائه می‌دهد. یک پیشرفت مهم در درک مفهوم سلامت زنان، تأکید بر تأثیرپذیری وضعیت سلامت نه‌تنها از عوامل بیولوژیک و مراقبت‌های سلامت، بلکه در حد وسیع‌تر از تعیین گروه‌های گسترده‌تر سلامت مانند تحصیلات، فرهنگ و اقتصاد است. ازاین‌رو تبیین چارچوب نظری مدل سلامت زنان می‌تواند زمینه علمی و نظری لازم در شناخت و ارزیابی عوامل مؤثر بر ارتقاء سلامت زنان را فراهم نموده و از طریق سیاست‌گذاری مناسب تأمین نماید. چارچوب‌های مفهومی نقش‌های برای شناخت و تعریف ارتباط و روابط علیتی مابین مشکلات و عوامل مؤثر بر آن‌ها می‌باشند. چارچوب‌های مفهومی سلامت در پی نشان دادن شاخص‌های سلامت و ارتباط بین آن‌ها می‌باشند. این چارچوب‌ها باید قادر باشند عوامل مؤثر و مرتبط با سلامت را نشان داده و ارتباط بین آن‌ها را در سطوح مختلف نمایش دهند.

روش‌شناسی

این مطالعه کیفی با رویکرد تحلیل محتوایی انجام شد. داده‌ها به روش مثلثی (Triangulation) با جستجوی مستندات مرتبط، مصاحبه عمیق (۶ جلسه) و ۸ جلسه بحث گروهی متمرکز با صاحب‌نظران کلیدی در علوم مرتبط با سلامت جمع‌آوری شد. به‌منظور درک و مفهوم‌سازی یافته‌ها، ایجاد ارتباط و تفسیر آن‌ها، مستندات مورد تحلیل محتوی قرار گرفت و بر اساس گام‌های تحلیل داده‌ها نمودار مدل در ترسیم روابط بین مفاهیم طراحی گردید. سپس مدل اولیه سلامت زنان در طی بحث گروهی متمرکز و مصاحبه با صاحب‌نظران و سیاست‌گذاران کلیدی حوزه سلامت مورد نظرخواهی و اصلاح قرار گرفت. این مدل در گروه سلامت زنان فرهنگستان علوم پزشکی ایران نهایی و مدل سلامت زنان فرمهر نامیده شد.

یافته‌ها

مدل سلامت زنان فرمهر به ابعاد ملی و بومی، مذهبی و فرهنگی زندگی زنان ایرانی توجه نموده است. عناصر تشکیل‌دهنده آن شامل ۵۳ عامل است که به ترتیب عبارت‌اند از: ۱۷ عامل در سطح فرد، ۸ عامل در سطح

خانواده که هریک در سه گروه موضوعی و ۲۴ عامل در سطح اجتماع که در چهار گروه موضوعی دسته‌بندی شده‌اند. ۴ عامل یا عنصر زیربنایی مؤثر بر سلامت زنان نیز در یک گروه موضوعی در مدل قرار دارند.

بحث و نتیجه‌گیری

چارچوب مفهومی و مدل سلامت زنان فرمهر به‌عنوان ابزاری برای درک بهتر ابعاد سلامت زنان و عوامل مؤثر بر آن، تحلیل اطلاعات و ارزیابی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این چارچوب و مدل روابط بین ابعاد مختلف سلامت زنان و نقش‌های متعدد در زندگی زنان و عوامل مؤثر خارجی در یک مجموعه در نظر گرفته شده و کاربرد آن در توصیف روابط جنسیتی در خانواده، جامعه و تعیین شاخص‌های مناسب و سازگار با شرایط است که ارزیابی و مقایسه وضعیت سلامت زنان و مراقبت‌های آنان را با پایداری و اعتبار لازم در سطح ملی و بین‌المللی امکان‌پذیر می‌نماید.

کلیدواژه: سلامت زنان، چارچوب مفهومی، مدل سلامت، فرهنگستان علوم پزشکی، ایران.